

ЖАҒ ПРОТЕЗЛАРИ ВА ОБТУРАТОРЛАРНИНГ ГИГИЕНИК ҲОЛАТИНИ БАҲОЛАШНИНГ УСУЛЛАРИГА АДАБИЁТЛАР ТАХЛИЛИ

*Тошкент Давлат Стоматология Институтини
Госпитал ортопедик стоматология кафедраси
Т. Ф. Д., Профессор Хабилов Нигман Лукманович
Ассистент Шарипов Салим Саломович
Ортопедик стоматология пропедевтика кафедраси
Ассистент Алимов Ўткирбек
Наманган шаҳар 3 - оилавий поликлиника бош врачиси
Абдурахимов Зоҳид Абдусатторович*

Аннотация: Ушбу мақоламизда тишсиз жағнинг протезлар ва обтураторлар бўлганда гигиеник ҳолатини баҳолашнинг усулларига, адабиётлар таҳлили ҳақида тўхталиб ўтилган.

Калит сўзлар: “протез”, “стоматология”, “имплантат”, “пластинка”, “окклюзия”, “технология”, “ортопедия”, “стабилизация”, “қолип”, “эластик”, “резорбция” “обтуратор”.

Тишларни даволаш самарадорлиги ва протезлашнинг муваффақияти асосан оғиз бўшлиғи ва протезларнинг гигиеник ҳолати, беморларнинг шахсий гигиенаси қобилияти ва пухталиги билан белгиланади.

Олинадиган пластинкали протезининг гигиеник ҳолатини индексли баҳолашни объективлаштиришга уриниш А. В. Годз томонидан амалга оширилган. Гигиенани баҳолаш протез асосининг оғиз ва ички юзаларга бўялган майдонини баҳолаш натижалари ва frontal сунъий тишларнинг pigment бўялиш даражасига кўра гигиеник ҳолат натижалари йиғиндисидан иборат бўлди. Асоснинг гигиенасини баҳолаш нуқта тизимида мувофиқ амалга оширилди; [-] - агар қаттиқ бляшка ва (ёки) фуксин асос сиртининг 50% дан кўпроғини бўяшса; [- +] агар 25 дан 25 гача бўлган сиртни қаттиқ бўяш бўлса 50%; [+] Юзанинг 10% қаттиқ бўялиш ёки яқка доғлар тўпламига ега; [++] - умумий сони 10 дан 20 гача бўлган яқка бўялиш доғлари; [+++] - асоснинг 10 дан кам соҳаларидаги битта pigment бўялишидир. Сунъий тишларнинг гигиеник ҳолати уларнинг бўялиш даражасига кўра баҳоланди: [-] барча тишларнинг тўлиқ бўялиши; [- +] - тишларнинг кронштейнлари; [+] - тишларнинг кронштейнлари; [++] - йўқлик сунъий тишларни бўяш. Ҳисоблаш анча вақт талаб этади. Муаллиф пигментация майдони қандай аниқланганлиги ва ҳисобланганлигини батафсил баён

қилмайди. Эҳтимол, бу борада тавсия этилган усул стоматология фани ва амалиётида қўлланилмайди.

Л. Я. Коуссевицкий., Е. Амбжорнсен, Ж. Рисе бўйича индексли баҳолаш орқали олинадиган ортопедик структуранинг гигиена даражасини очиб берди. Шу билан бирга, тўрт балли шкала бўйича протез асосининг бешта бўлими соҳасида бляшка миқдорини тахмин қилади: 0-бляшка йўқ; 1-бляшка фақат тўмтоқ асбоб билан қириб ташланганда сезилади; 2-ўртача бляшка тўпланишининг мавжудлиги; 3 - мўл-кўл бляшка мавжудлиги.

Олиб ташланадиган протезнинг ушбу гигиена индексининг камчиликлари фақат юмшоқ бляшка баҳолашдир. Индекс қаттиқ бляшка рўйхатдан ўтказмайди.

V. V. Афанасева протез базасининг айрим жойларида бляшка миқдорини тахмин қилиш орқали 1982 йилда Е. Амбжорнсен ва Ж. Рисе томонидан таклиф қилинган олинадиган протезларнинг гигиеник ҳолати индексини ўзгартирди. Муаллиф протезлар гигиенасини тагликнинг ички ва ташқи юзасини ўрганиш орқали баҳолаган. Бляшка юқори жағнинг тўлиқ олинадиган пластинка протезининг ички юзасида 7 зоналарида қайд этилган: кесувчи папилла соҳасида; протез асосининг ички юзасида medial чизиқ чизиш орқали аниқланган иккита зонада, юқори жағ френулумининг учини белгилайдиган нуқтадан Палатин чоклари бўйлаб протезнинг distal чегарасигача чўзилган, уни ушбу чизиқнинг маркази бўйлаб чизилган перпендикуляр ва протез соҳасида жойлашган. Йўқолган тишлар 1,4 ва 2,4; иккала максилларар туберкулаларнинг энг узок зоналарида, тахминан 1,7 ва 2,7 этишмаётган тишлар жойларидадир. Бундан ташқари, муаллиф полимер тикув чизиғи бўйлаб жойлашган олтинчи ва еттинчи зоналарни ва тахминан 1,4, 2,4 этишмаётган тишлар жойларида чизилган иккита перпендикулярни тақдим этди. 1.7 ва 2.7. Олиб ташланадиган протезде мавжуд бўлган бляшка миқдори визуал равишда ва тиш зондидан фойдаланган ҳолда баҳоланди. Тадқиқот натижалари мезонларга мувофиқ ҳар бир секторда коэффициентлар кўшиб, нуқта тизими бўйича баҳоланди. V. V. да протез гигиенасини индексли баҳолашда баллар оралиғи бўлишига қарамай. Афанасиева кенгайтирилади ва протезнинг ички ва ташқи томонларида гигиеник ҳолат ҳисобга олинади, ўзгартирилган гигиена индексиде қаттиқ бляшка қайд этилмайди.

S. I. Виноградов таклиф этган оғиз гигиенасини баҳолаш усули ва бошқ. [35] дентофасиял аномалияларни собит ортодонтик тузилмалар билан даволашда қўлланилади ва олинадиган протез тузилмалари гигиенасини баҳолаш учун экстраполяция қилинмайди.

А. Г. Климов протезларнинг гигиена даражасини протез асосидаги бляшка соҳаси бўйича баҳолаган. Олиб ташланадиган протезлар Муаллиф томонидан

Лугол эритмаси билан олиб борган. Бўялганидан 2-3 минут ўтгач протез илик сув солинган патнисда чайилди. Протезнинг гигиеник ҳолати даражаси протездаги юмшоқ плаканинг пигментация майдонига қараб аниқланди. Ҳисоблаш ташқи ва ички юзалар учун алоҳида амалга оширилди, шундан сўнг у ўртачаси ҳисобланди.

Бироқ, олинадиган протез тузилмаларининг гигиеник ҳолатини аниқлаш учун мавжуд кўрсаткичлар жағ протезлари - obturatorлар учун тўлиқ мос эмаслиги ва бусоҳада қилинадиган ишланмаларда эҳтиёжнинг мавжудлигини кўрсатади. Албатта гигиеник усул ишланмалар учун бир қанча усуллар мавжуд бўлиб мавжуд усуллар инсон организмга малжалланган. Темир ва пластмассаларга мўлжалланган усуллар саёз ва бирқанча камчиликка эгадир.

Адабиётлар:

1. [ANALYSIS OF MACRO AND MICROELEMENTS IN TEETH, SALIVA, AND BLOOD OF WORKERS IN FERGANA CHEMICAL PLANT OF FURAN COMPOUNDS](#). S Gaffarov, S Sharipov - European Medical, Health and Pharmaceutical Journal, VOLUME 7, ISSUE 2, 2014. 16-18 page
2. [Technique for eliminating traumatic occlusion in patients using Implant-supported bridges](#). K Tashpulatova, M Safarov, S Sharipov, V Kim... - European Journal of Molecular & Clinical Medicine, Volume 07, Issue 02, 2020 6189-6193 page
3. ВЛИЯНИЕ СЪЕМНЫХ ПЛАСТИНОЧНЫХ ПРОТЕЗОВ НА МИКРОБИОЦЕНОЗ ПОЛОСТИ РТА Н.Л. Хабилов¹, А.Н. Акбаров², О.Р. Салимов, Н.М. Алиева, Б.Г. Рахимов MEDICUS. 2016. № 6 (12). 82-85.
4. [Влияние несъемных зубных протезов различной конструкции на микробиологические и иммунологические показатели полости рта](#) М Сафаров, С Шарипов, Н Ярашева, О Очилов, С Худойназаров, ...Stomatologiya 1 (1 (55)), 18-23
5. [COVID-19 BILAN O'G'RIGAN TISHSIZ BEMORLAR OG'IZ SHILLIQ QAVATI TIZIMIDAGI BUZILISHLAR](#) XN Lukmanovich, SS Salomovich, A O'tkirbek, AZ Abdusattorovich Journal of new century innovations 14 (4), 152-154
6. [ЎСМИРЛАР ТИШ ҚАТОРЛАРИ ВА ОККЛЮЗИОН САТҲДАГИ ЎЗГАРИШЛАРНИ ЧАККА ПАСТКИ ЖАҒ БЎҒИМИ РИВОЖЛАНИШИ](#) НЛ Хабилов, СС Шарипов, А Ўткирбек, АЗ Абдусатторович Journal of new century innovations 14 (4), 150-151
7. [ЎСМИРЛАР ОККЛЮЗИОН САТҲДАГИ ЎЗГАРИШЛАРНИ ЧАККА ПАСТКИ ЖАҒ БЎҒИМИ РИВОЖЛАНИШ ТАЪСИРИГА АДАБИЁТЛАР ШАРҲИ](#) СС Шарипов, А Ўткирбек, АЗ Абдусатторович Journal of new century innovations 14 (4), 142-149
8. [Kliniko-Funksionalnye izmeneniya polosti rta pri ispolzovanii metallokeramicheskix zubnyx protezov](#) А Иноятов, Ф Ирсалиева, О Ражабов Stomatologiya 1 (2 (79)), 56-59